

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2022-270

§ 111. Yttrande över SKB:s ansökan om havsvattenuttag för utbyggnad av SFR

Beslut

Kommunstyrelsen antar förvaltningens yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten för utbyggnad av SFR. SKB bör även beakta möjligheten att bättre utnyttja processat returvatten.

Yttrandet översänds till Mark- och miljödomstolen. (Bilaga)

Ärendebeskrivning

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i februari 2022 om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten till Öregrundsgrepen i Östhammars kommun. Syftet med verksamheten är att långsiktigt säkerställa behovet av processvatten vid utbyggnad och fortsatt drift av slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

Synpunkter på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ska lämnas till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt senast den 15 juni 2022.

Beslutsunderlag

Bilaga. förvaltningens yttrande för ansökan

Ansökan är tillgänglig via SKB:s hemsida: <https://skb.se/projekt-for-framtiden/utbyggnad-av-sfr/vara-ansokningar/ansokan-om-havsvattenuttag/>.

Dagens sammanträde

Yrkanden

Jacob Spangenberg (C) yrkar på följande tillägg:

SKB bör även beakta möjligheten att bättre utnyttja processat returvatten.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på tilläggsyrkandet och finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla tilläggsyrkandet.

Beslutet skickas till

Mark- och miljödomstolen

SKB

Advokat Malin Wikström

Chef Verksamhet Växande kommun, Marie Berggren

Handläggare: Anna Bergsten

Mål nr M 1417-22

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen

Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd till havsvattenuttag och utsläpp av returvatten för utbyggnad av SFR

Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ansökte i februari 2022 om tillstånd enligt miljöbalken till bortledning av havsvatten från och utsläpp av returvatten till Öregrundsgrepen i Östhammars kommun. Samråd genomfördes under 2020. Syftet med verksamheten är att långsiktigt säkerställa behovet av processvatten vid utbyggnaden och fortsatt drift av slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR).

I december 2021 meddelade regeringen tillåtlighet för utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Verksamheten har behov av stora mängder processvatten för bland annat drivande av borrhjor vid bergarbeten och för avspolning av maskiner och utrustning. Vattenbehovet kommer att variera över tid och vara som störst vid bergarbeten under jord. Bergarbetena är beräknade att pågå under cirka tre år men det kommer finnas behov av processvatten även under den fortsatta driften av SFR. Tillgången på sötvatten är generellt begränsad i Östhammars kommun och SKB har därför bedömt att behandlat havsvatten är ett lämpligt alternativ.

Mark- och miljödomstolen kungjorde ansökan i april 2022. Synpunkter på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen ska lämnas till domstolen senast den 15 juni 2022.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommun vill inledningsvis betona att kommunen är positivt till att SKB föreslår andra lösningar än grundvattenuttag för att tillgodose sitt behov av processvatten. Grundvattentillgången i kommunen är begränsad och behovet av att hitta andra råvattenkällor är därför stort och kommunen är positivt till havsvattenuttag som lösning.

Östhammars kommun konstaterar dock att ansökan är väldigt generellt hållen och att många för verksamheten avgörande delar återstår att utreda och/eller besluta om. Ett visst handlingsutrymme kan vara nödvändigt men det blir svårt att bedöma verksamhetens påverkan och miljökonsekvenserna samt vilka skyddsåtgärder och villkor som bedöms nödvändiga när ansökan är för generellt hållen. I ansökan anges till exempel två olika möjliga intagspunkter, flera möjliga filtreringsmetoder och olika sätt att förvärma vattnet inför avsaltning. Vilken metod som SKB väljer att gå vidare med påverkar till exempel kemikalieförbrukning, hantering av tvättvatten och energiförbrukning. Kommunen vill betona vikten av att förutsättningarna för den sökta verksamheten är väl utredda så att prövningen kan göras på ett fullgott underlag.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Östhammars kommun har under samrådet lämnat synpunkter på vad kommunen anser bör ingå i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n). En del av de områden och frågeställningar som kommunen lyfte vid samråden saknas dock i MKB:n. SKB har till exempel inte bedömt det som relevant att utvärdera aspekterna landhöjning, havsnivåhöjning eller skyfall. Kommunen saknar även en beskrivning av verksamhetens påverkan och miljökonsekvenser när kärnkraftverket och dess kylvattenström inte längre är igång.

I MKB:n dras i många fall slutsatsen att miljöpåverkan blir liten men utan att det redovisas underlag för hur SKB kommit fram till denna slutsats. Det anges till exempel att det blir liten, lokal och temporär negativ påverkan på havsbotten vid anläggningsarbetet men det anges inte hur stor yta av havsbotten som förväntas påverkas. Ett annat exempel är att det anges att inga riktvärden för buller bedöms överskridas men det anges inga förväntade bullernivåer från verksamheten. Några ytterligare exempel beskrivs i mer detalj nedan. Även om Östhammars kommun i många fall finner det sannolikt att SKB:s bedömning är korrekt, anser kommunen att underlaget för bedömningen bör redovisas i MKB:n.

Miljökonsekvenser när kylvattenflödet upphör

Östhammars kommun anser att det är en stor brist i MKB:n att det saknas en beskrivning av verksamhetens påverkan och miljökonsekvenser när den kraftiga genomströmningen från kylvattenströmmen inte längre finns kvar. I MKB:n hänvisar SKB återkommande till den höga vattenomsättningen i Asphällsfjärden som orsakas av kärnkraftverkets kylvattenkanal och den är i de flesta fall avgörande för SKB:s slutsats att det endast är fråga om liten eller ingen påverkan. SKB söker dock tillstånd för havsvattenuttag för SFR:s hela drifttid vilken är beräknad till att vara betydligt längre än kärnkraftverkets drifttid.

SKB uppger att havsvattenuttaget kommer att vara som störst under bergarbetena vid utbyggnaden av SFR och att vattenbehovet kommer att vara mindre under driften av SFR. Det höga vattenflödet förväntas fortgå under den tid då havsvattenuttaget förväntas ge den största miljöpåverkan. Kommunen motsätter sig inte denna beskrivning men som ansökan är utformad finns ingen begränsning i vattenuttaget kopplat till det höga vattenflödet och även ett mindre uttag behöver därför konsekvensbedömas. Östhammars kommun anser att då

SKB:s ansökan omfattar havsvattenuttag även vid en minskad vattenomsättning i Asphällsfjärden så bör miljökonsekvenserna för detta beskrivas i MKB:n.

Land- och havsnivåhöjning

Gällande land- och havsnivåhöjning anför SKB att den i sammanhanget korta tidsperioden som havsvattenuttaget förväntas pågå inte bedöms kunna ge någon påverkan på verksamheten eller dess miljökonsekvenser. SKB:s ansökan omfattar hela SFR:s drifttid och kommunen delar därför inte SKB:s bedömning om att det gäller en kort tidsperiod. Även om uttaget kommer minska kraftigt i omfattning efter utbyggnaden av SFR har kommunen uppfattat att SFR kommer vara i drift åtminstone till 2070-talet. SKB bör åtminstone kunna redovisa det underlag som ligger till grund för bedömningen att det inte kommer att ge någon påverkan.

Skyfall

SKB har inte heller bedömt att skyfall kan ge någon påverkan på havsvattenuttaget då vattensystemen är slutna. Kommunen anser dock att det trots det slutna systemet finns risk för påverkan, till exempel i form av ökad grumling vid intagspunkten då den är placerad nära strandlinjen, och att det därför bör beskrivas i MKB:n.

Risk för påverkan på kylvattenintaget och kärnkraftverket

I MKB:n anför SKB att kylvattenintaget inte är känsligt för viss grumling men att större föremål eller högre halter av skadliga främmande ämnen kan vara problematiskt.

Östhammars kommun anser att MKB:n bör kompletteras med en utförligare beskrivning av de risker för påverkan på kylvattenintaget som havsvattenintaget innebär, till exempel vilken nivå på grumling som kan förväntas ske och var gränsen för påverkan går samt om några av de ämnen som det kan bli aktuella för SKB att använda är sådana skadliga ämnen som kan vara problematiska. Risker både i samband med planerade och oplanerade utsläpp bör beskrivas.

Gemensam utloppsledning med länshållningsvatten

SKB anger som ett möjligt alternativ att ha en gemensam utloppsledning för rejekt- och backspolningsvatten från vattenreningen och länshållningsvatten från SFR. SKB anför att det totalt sett innebär ett ökat flöde i en och samma utsläppspunkt och att halterna av salt blir något lägre. Vidare anføres att inga betydande kumulativa effekter bedöms uppstå. Det framgår dock inte vilka flöden detta kan komma att innebära och om det kan få andra konsekvenser som till exempel ökad risk för grumling till följd av det högre flödet. Östhammars kommun anser att SKB bör redovisa underlaget för sin bedömning.

Kumulativa effekter

I bedömningarna av kumulativa effekter hanteras enbart de eventuella kumulativa effekterna av havsvattenuttaget och utbyggnaden av SFR. Östhammars kommun har uppfattat att även hamnutbyggnaden kan förväntas sammanfalla i tid med havsvattenuttaget och anser därför att bedömningen bör ta höjd även för denna verksamhet. Med tanke på den sökta verksamhetens långa drifttid anser kommunen även att eventuella kumulativa effekter med kärnbränsleförvaret bör beskrivas, åtminstone på en övergripande nivå.

Beskrivningen av de kumulativa effekterna är på en väldigt generell nivå och Östhammars kommun anser att det hade varit önskvärt med en mer kvantitativ bedömning för samtliga beskrivna effekter.

Yrkanden, villkorsförslag och bemyndiganden

Uttagets storlek

SKB söker tillstånd för uttag av 3 650 000 kubikmeter vatten per år men det är inte föreslaget någon reglering av maxflöden. Östhammars kommun anser att det hade varit önskvärt med ett tydligare underlag för hur stor variation som kan förväntas i intags- och utsläppsflöde samt eventuellt ett villkorsförslag för maximalt flöde eller en närmare motivering till varför det inte behövs.

Verkställighetsförordnande

SKB har framställt ett yrkande om verkställighetsförordnande. SKB anför bland annat att för att bergarbetena i SFR ska kunna påbörjas måste tillgången på processvatten vara säkerställd och att en försenad byggstart skulle kunna få till följd att SFR sammanfaller i tiden med kärnbränsleförvaret med kumulativa effekter som följd. SKB anför även att den sökta verksamheten är av mycket begränsad omfattning och inte bör ge upphov till några miljöeffekter av betydelse.

Östhammars kommun anser att det är angeläget att den här aktuella verksamheten kommer till stånd då det i och med regeringens tillåtlighetsbeslut är givet att tillstånd för utbyggnaden av SFR kommer att ges. Kommunen är dock tveksam till lämpligheten av ett verkställighetsförordnande. Även om det är angeläget att verksamheten kommer till stånd och miljöeffekterna kan förväntas vara små finns det behov av åtgärder för att hindra och motverka oacceptabel påverkan på människors hälsa och miljö. Det är för kommunen angeläget att det, för det fall det meddelas verkställighetsförordnande, meddelas villkor och krav på skyddsåtgärder som säkerställer att det inte kan uppkomma en oförutsedd och oacceptabel påverkan på omgivningen.

Kontrollprogram (villkor 5)

Östhammars kommun anser att villkor 5 bör kompletteras med en skrivelse om att kontrollprogrammet ska ges in till tillsynsmyndigheten innan verksamheten påbörjas, till exempel tre månader innan som i motsvarande villkorsförslag för utbyggnaden av SFR.

Övriga synpunkter

Hantering av tvättvatten

I ansökan anges att tvättvattnet efter neutralisering antingen kan pumpas tillbaka till recipienten eller omhändertas i tank för att sedan transporteras vidare till extern mottagare. En ytterligare möjlighet uppges vara att leda vattnet till kärnkraftverkets avloppsreningsverk. Östhammars kommun ställer sig tvekan till denna möjlighet och anser även att det hade varit önskvärt med en redogörelse för vilka externa mottagare det finns för denna typ av avfall.